

Dviganje in padanje naše knjižne produkcije

Zadnja leta smo nehalli filozofirati - V Jugoslaviji 12.000 od Trubarja do l. 1905 samo 8000 publikacij

Ljubljana, 11. oktobra 1918-1938, katero je pridrelo Društvo slovenskih književnikov, je podaljšana do sotoči 15. t. m. Obisk je eden najbolj živih, poleg teh razredov, ki jih prideljuje učitelji na razstavo, prihaja obiskovalci iz vseh slojev, med intelektualci vidis obrtnike in delavce, ki s pozornostjo ogledujejo razstavljenje knjig. Nad vse zanimivi in poučni so črteži, s katerimi je pozorjena naša knjižna produkcija po posameznih strokah in kulturnih področjih. Največ obiskovalcev se pomudi pri razstavi naše knjige in revije v Julijski Krajini.

Crtič periodičnih publikacij v Julijski Krajini kaže, da so se periodične publikacije začele prav lepo razvijati po l. 1919. Tega leta je izhajala samo ena, potem pa je število naraščalo v nadaljnjih letih na 4, 8, 9, in 11 publikacij. Leta 1924 je bilo samo 9, že naslednje leto pa zopet na 18, nakar se je močno dvignilo ter doseglo vrhunc l. 1936. V tem letu je izšlo 61 publikacij, od tega leta naprej pa kaže tendenča zopet porast, tam se je dvignila že na 87.

Filozofske, psihološke in pedagoške publikacije so edina vrsta publikacij, ki jih gospodarska kriza po l. 1930 ni bistveno prizadela. Presenetljiv je, da je padec števila po l. 1935. L. 1919 je izšlo 20 filozofske in pedagoške publikacije, v nadaljnjih letih je število padlo za dve ali tri publikacije. Močnejši je bil padec l. 1926 (14 publikacij), l. 1928 jih je pa izšlo kar 29, že naslednje leto pa je število padlo zopet na 18, nakar se je močno dvignilo ter doseglo vrhunc l. 1931 (41 publikacij). V naslednjih letih smo dobili 36, 27, 39 in leta 1935 40 publikacij; po tem letu pa smo nehalli filozofirati, sledi presenetljiv padec na 3 publikacije l. 1936 in na 4 publikacije l. 1937.

Od l. 1918 do leta je izšlo okrog 12.000 slovenskih knjig. To število si ponazorno najbolje, ako pomislimo, da je izšlo od Trubarja do l. 1905 samo 8000 slovenskih publikacij. Neki slovenski kulturni delavec mi je, ko sva se srečala na razstavi, skušal dopovedati, da porast slovenske knjižne produkcije ne gre na racun dejstva, da smo Slovenci združeni s Srbi in Hrvati v skupno državo Jugoslavijo. Ta izjava slovenskega intelektualca po 20 letih življenja v samostojni državi je bila mnogo večja presečenje, kakor dviganje in padanje naše knjižne produkcije po posameznih strokah in kulturnih področjih, kakor ga kažejo črteži. Pokazal sem temu gospodu črtež naši knjižni produkciji v Julijski Krajini in sem se brez besed poslovil.

Zanimivi so ostali črteži, ki kažejo dviganje in padanje knjižne produkcije. Če bi bil razvoj naše knjižne produkcije povsem zdrav in normalen, bi morali črteži kazati na vseh področjih približno tako silko, kakršno kaže črtež za knjižino in gospodinjsko knjigo. L. 1919 smo izdali samo 7 kmetijskih in gospodinjskih publikacij, potem pa se je število teh neprestano dvigalo in ni padlo niti v letih gospodarske krize, ki se kaže v vseh ostalih črtežih z bolj ali manj močnimi padci.

Crtič teološkega in nabožnega slovstva kaže, da smo izdali l. 1919 33 publikacij

Seja mestnega sveta ljudljanskega

Ljubljana, 11. oktobra
V četrtek 13. t. m. ob 17. 10. v sejni dvorani mestnega poglavarstva redna seja mestnega sveta ljubljanskega. Na dnevnem redu so naznanih predstava, prisega novimovanjenih članov mestnega sveta, odobritev zapisnika zadnje seje in poročila finančnega, gradbenega, tehničnega, kulturnega, trošarskega in personalnega pravnega odbora. Javni bo sledila tajna seja.

Poročila finančnega odbora se bodo našla med drugimi na določitvah pogojev za prevzem poslopnega mestne ženske realne gimnazije po banski upravi in začasno razdelitev prostorov državnih ženskih gimnazij, odobritev gradnje poslopnega za mješavino skupnosti Šentvid in Šentvid.

Poročila. Poročila sta se te dni g. Ivan Košan, agilni funkcionar našega Sokolskega društva in drugih gospodarskih organizacij, in gdc. Ivica Perović. Da bi bilo bilo!

Še en obupanec pod vlak

Ljubljana, 11. oktobra
Včeraj opoldne je več ljudi v Levstikovi ulici opazili nekega mladiča, ki je zanimalen pred zeleniško progo. Seveda ni nihče slutil, da mu roje mravnimi po glavi in da si hoče končati življenje. Ko pa je ob 12.30 prvoval brzovlak iz Trsta proti Ljubljani, se je mladič in prav na istem mestu, kakor pred dve mesecema nesrečni uslužbenec iz Dajdama tiaž na paviljonom Fotoklube pognal pod lokomotivo, ki ga je razmaznila. Lokomotiva ga je vleka 37 m daleč.

Samor je opazil neki konservatorist, ki je obvestil policijo. Razmesarjene dele telesa so pobrali s proge in položili v kripto, ki so jo prepeljali v mrtvanslico. V sukniku so našli tudi kužico, iz katere je razvidno, da je nesrečni zaseben uradnik Stanislav Jež, rojen v Trstu, star 25 let, in stanujec v Glinški ulici. Bil je brez posla in je živel v prečasnji bedi. Mladič je bil tudi živčno bolan in božasten, kar je gotovo tudi vplivalo nanj, da je obupal nad življnjem. Tako sta šla v prečan smrt včeraj dva mlada obupanca.

Iz Zagorja

Lepo žalno svečanost. je pridrelo v soboto Sokolsko društvo v počastitev spomina vitezovega kralja mučenika. Veliko dvorano je že danavn prečiščeno in napolnilo občinstvo, ki ga je nagovoril starosta br. Lojze Kolenc, nakar se je dvignil zastor. V ozadju je v črno draperijom prostoru visela velika slika pokojnega kralja, bledo ožarena s svetlbo iz podnožja. Lik nepozabnega je bil ves obdan s cvetjem, na vsaki strani pa sta nepremično stari dva člana v kroju, s sabijo v sklonjenim članskim in naračajskim praporom. Iz ozadja se je oglasila žalobna koračnica rudarske godbe v globok molk, v katerome se je vstopilo, polno grenačke premišljevanja, zbrano občinstvo. Zatem je v globoko občutenem govoru br. Cene Košmrlj prikazal veliki lik Mučenika in poklical v spomin usodne dni pred štirimi leti. Mladinski zbor topliške šole, to pot pomnožen z ljubkimi glasovi, je izredno ubrano zapel dve pesmi, katerim je sledila recitacija deklirja, nakar je bila sicer kratka, a tem prisrčna svečanost z državno himno zaključena.

Rokometni postajajo z bližajoče se zimo podjetnejši. V ponedeljek je naša orožniška patrulja odgnala v Litijo družbo štirih, ki so na Izlakah ukradli kar skozi okno nekaj predmetov, ki so predstavljali sicer manjšo vrednost, a so bili tatiči zaradi vlačenja precej trdo odvedeni v zaporedje. Dobili bodo kakih štirinajst dni zapora, nakar bodo kajpak spet nadaljevali vajenje.

Vlom v ribiško kočo v Renkah. Ob malem naselju Renkah, ki so na pol poti med postajo Sava in Zagorje, se je pred leti postavil ribarski zakupnik g. Plemelj licno ribiško kočo, kjer je s svojimi go-

stni prebil tu pa tam kak dan ob ribolovu. Ze pred dvema letoma so tatoi vložili v kočo, razbili opravo in počasnažili opremo, bodisi iz objestnosti ali kakega drugega nagiba. Zato je lastnik imel v koči oskrbiva, ki pa se mu je zadnje čase zdel nepotreben, i. ga je odpustil. V noči od četrtka na petek pa je bilo v kočo spet vložljeno. To pot so vložili skozi okno. Železne palice so s pomočjo cepina in vrege izkrivili, sneli in zlezli v kočo. Odneseли so vso zalogo odej in kakih dvanajst rih, pižame ter drobnarivo, da trpi lastnik 5 do 6 tisoč din škodi. Orožniški se je posrečil najti sledove. Morda je kmalu potem sledil: vлом v Mošenku, kjer so nekemu čeznjarju odresli konec medu in nekaj jestiv. Še sekakor pa vodi sled na levem breg Save in vložili, ki so jim morale biti razmere dobro znane, niso daleč.

Strašen samomor vpokojenega rudarja

Trbovlje, 11. oktobra
Ko so se v nedeljo zjutraj prebivalci malega naselja Ojstra, ki leži na strmem pobočju na periferiji Trbovlja, dramatično spanja, sta odjeknili v bližini hiše upokojenega rudarja Pintarja Miha dva zaporedna strele. Ljudje, ki so slišali strele, nitilisli, niso, da je z njimi končalo življenje, polno trpljenja. — Upokojeni rudar Miha Pintar se je pred 30 leti prizadel na malo kočarjo na Ojstrom. Hodil je pridno na delo in pred leti je bil upokojen. Ze dolgo je bolhal na težki, bolezni, ki mu je generila že itak težko v skrbni polno življenje upokojenca. Slutti in čutil je, da mu ni pomoč in da nikoli več ne bo zdrav. Zato je sklenil storiti trpljenju konec. Ko so v nedeljo zjutraj domači odšli v službi, božji, je vzel dinamitno patrono in samokres ter krenil proti skali pod Ojstrim. Tam si je privezel dinamitno patrono na trebuš, jo prizgal, hkrat pa nastavil samokres, ne sence in sprožil. Učinek eksplozije dinamitne patronje je bil strašen. Razparala mu je trebuh, krogla iz samokresa pa mu je prevrnila glavo in izstola pri desnem očesu. Bil je takoj mrtev.

Lahko si mislimo grozo v obup domačin, ko so našli nesrečnega očeta v maki krvri mrtvega. Miha Pintar je bil mirnega v veselja znaka in marsikater, Trboveljanec se ga bo spominjal, ko je s harmonikom v veselju petjem krajši in neskončni cas. Sedaj je tako tragično zaključil večer svojega življenja. Naj mu bo obrnjen lep spomin; svojem naše iskreno sožalje.

Izpred obrtnega sodišča

NEZVEST PEKOVSKI POMOČNIK
Pekovski mojster je že delj časa opazoval, da njegov pomočnik skriva v svoji sobi različno pecivo, posebno fineške vrste. Nekega dne ga, mojster sam zasatič, ko je ravno tlačil rogljike v žep. Pomočnik je prosil mojstria odpuščanja in obljubil, da ne bo nikdar več kaj takega storil. Ko pa je mojster čez nekaj dni ugotovil, da je pomočnik zopet 9 mesečnih rogljikov spravil na krvitveni prostor, ga je odpustil.

Pomočnik je izločeval odškodnino za 14 dnevno odpovedno dobo, češ, da je bil brez vzroka in brez odpovedi odpuščen. Pomočnik je tožil izgubil. Razlogi: Po § 238 št. 2 obr. z. sme delodajec brez odpovedi odpustiti delojemala, aka je ta v službi nezvez ali kaj takega storil, s čimer izgubi služobajščev zaupanje. Brezvomno se mora pomočnikovo potreje žigosati kot nezvestoba ali pa tako, da je mojster izgubil zaupanje v njega. Odprt brez odpusti je bil torej utemeljen.

K tej sodbi je še priponiti, da je bil odprt le zaradi zadnjega dejanja opravljene, prejšnji primeri niso prisli v poštev, ker je odprt mogoč le tekom enega tedna po storjenem dejanju. Ce bi bil mojster odpustil pomočnika 8. ali poznejši dan potem, ko je našel skrito pecivo, bi bil odprt prepozen in bi bil moral mojster placati odškodnino za 14 dni.

Iz Rajhenburga

PREKINJENI POUKA NA LJUDSKI ŠOLI.
Začelo dela, ki ga imajo naši kmetovalci in vinogradniki s pospravljanjem poljskih predelkov in s trgovitvijo, ki je večinoma že končana, je upraviteljstvo tukajšnje ljudske šole ugordilo splošni želji kmetovalcev in vinogradnikov ter v sporazumu s krajšim šolskim odborom, sklicevajo se na ministrski odlok, odredilo prekinitev pouka od 3. do 8. oktobra. Otočci od 3. razreda dalje so bili torej oproščeni pouka ter so lahko pomagali svojim staršem pri poljskih delih in trgovitvi, kar so vsi najtoplje pozdravili.

Nova kolodvorska restavracija. Avto-prevoznik g. Žemljak si je postavil blizu kolodvora lepo restavracijo, odgovarjajoč vsem predpisom moderne higiene in komfora. Restavracija služi v okrasu trga Rajhenburga. Preuredil je staro gostilno zasedbo na 25 sedežev, ki je bila v celoti v preurejenem prostorju, v katerem je bil vodilno vlogo. Restavracija bomo kmalu imeli tudi nov zvonično kino, kar bo v veliko zadovoljstvo vsem.

Iz Škofje Loka. Po dolgotrajnem čakanju in supiranju dveh manjkajočih udiletskih moči smo slednji le doobili dva nova učitelja zakonca Rudolfa in Franjo Zupanciča, ki sta bila premeščena iz Črnceve vasi. Šta odločno naprednega mišljeneja, zvesta in delovna Sokola, med ljudstvom pa priljubljena in simpatična vzgojitelja. Ljubi ju zlasti naša šolska deca, ki je našla v njima pravega očeta odnosno ljubljivo mater. Vsi Rajhenburjanji pa zadržavamo naši sredi, želite jima kar najboljše uspehe ter oblo sreče in zadovoljstvo.

Občni zbor Sokolskega društva. V sredo 19. t. m. ob sedmih zvečer bo občni zbor našega Sokolskega društva, s čimer obveščamo vse naše članstvo, da se ga polnočevalno udeleži. Zbori se udeleži tudi delostnikske Sokolske župe, ki bo podal tudi svoje poročilo, za katero voda veliko zanimanje.

— Kakšna je letošnja letina? Z letino smo na splošno zadovoljni. Krompirja je bilo veliko, ker je bil debel. Povečini so ga povsod že pospravili. Sedaj pospravlja-

sti prebil tu pa tam kak dan ob ribolovu. Ze pred dvema letoma so tatoi vložili v kočo, razbili opravo in počasnažili opremo, bodisi iz objestnosti ali kakega drugega nagiba. Zato je lastnik imel v koči oskrbiva, ki pa se mu je zadnje čase zdel nepotreben, i. ga je odpustil. V noči od četrtka na petek pa je bilo v kočo spet vložljeno. To pot so vložili skozi okno. Železne palice so s pomočjo cepina in vrege izkrivili, sneli in zlezli v kočo. Odneseли so vso zalogo odej in kakih dvanajst rih, pižame ter drobnarivo, da trpi lastnik 5 do 6 tisoč din škodi.

— Povrstan obrat v rudniku. Premogovnik v Senovem je v zadnjem času precej povečal svoj obrat. Zaposlenih je tudi precej novih delavcev rudarjev, ki delajo stalno naravnosti.

— Kaz je pa naš vodovod? Že mnogo let se pri nas razpravlja o vodovodu. Ostalo pa je vse samo pri besedah. Umestno bi bilo, da bi se tudi to vprašanje spravilo z mrtve točke in pokrenila akcijo, ki bi dala izgled za čim prejšnje postavitev vodovoda v našem naprednem trgu. Odločajoči čimitev, zastavite vse svoje sile, v tudi namen.

— Novi želješniki zvezda. S 1. oktobra smo dobili nov osebni vlak, ki prihaja ob pol devetih zvečer iz Zagreba. Iz Zagreba odhaja ob pol osmih. Do sedaj je vozil samo do Brežic. Na splošno želješniki zvezda so v našem srezu še najboljše obrodile hruske in brezke, ki pa jih tudi istega.

— Kaz je pa naš vodovod? Že mnogo let se pri nas razpravlja o vodovodu. Ostalo pa je vse samo pri besedah. Umestno bi bilo, da bi se tudi to vprašanje spravilo z mrtve točke in pokrenila akcijo, ki bi dala izgled za čim prejšnje postavitev vodovoda v našem naprednem trgu. Odločajoči čimitev, zastavite vse svoje sile, v tudi namen.

— Novi želješniki zvezda. S 1. oktobra smo dobili nov osebni vlak, ki prihaja ob pol devetih zvečer iz Zagreba. Iz Zagreba odhaja ob pol osmih. Do sedaj je vozil samo do Brežic. Na splošno želješniki zvezda so v našem srezu še najboljše obrodile hruske in brezke, ki pa jih tudi istega.

— Novi želješniki zvezda. S 1. oktobra smo dobili nov osebni vlak, ki prihaja ob pol devetih zvečer iz Zagreba. Iz Zagreba odhaja ob pol osmih. Do sedaj je vozil samo do Brežic. Na splošno želješniki zvezda so v našem srezu še najboljše obrodile hruske in brezke, ki pa jih tudi istega.

— Novi želješniki zvezda. S 1. oktobra smo dobili nov osebni vlak, ki prihaja ob pol devetih zvečer iz Zagreba. Iz Zagreba odhaja ob pol osmih. Do sedaj je vozil samo do Brežic. Na splošno želješniki zvezda so v našem srezu še najboljše obrodile hruske in brezke, ki pa jih tudi istega.

— Novi želješniki zvezda. S 1. oktobra smo dobili nov osebni vlak, ki prihaja ob pol devetih zvečer iz Zagreba. Iz Zagreba odhaja ob pol osmih. Do sedaj je vozil samo do Brežic. Na splošno želješniki zvezda so v našem srezu še najboljše obrodile hruske in brezke

TOMBOLA V KRAJU

nepreklicno in ob vsakem vremenu 16. X. ob 2. pop.
DVA AVTOMOBILA
DVE MOTORNI KOLESI

KUPITE TABLICE DO SOBOTE PO DIN 5.—; V NEDELJO SO PO DIN 6.—

DNEVNE VESTI

— Seja centralnega predstavnštva Zvezde trgovskih združenj. Pod predsedstvom Nedeljka Savča se je prilecia v nedeljo seja centralnega predstavnštva Zvezde trgovskih združenj kraljevine Jugoslavije, ki bo danes zaključena. Predsednikovo poročilo je bilo soglasno sprejet. V skupni jugoslovensko - bolgarski gospodarski odbor so bili izvoljeni 4 člani in določeno glavne smernice dela za carinsko unijo nad obema državama. Po daljši debati o delovnem času v trgovinah je bilo soglasno sklenjeno postaviti zahtevo, naj ostane v veljavi doseganja uredba, ker narekujejo to splošni interes našega gospodarstva in interes našega trgovskega podmladka. Soglasno je bilo tudi sklenjeno ustanoviti v Beogradu Trgovske tiskarno na trgovski podlagi, ki bo dajala glavno gmočno podporo trgovskemu tisku. V načelu je bil sprejet predlog po ustanovitvi pisarne centralnega predstavnštva v Beogradu. Predsedstvo centralnega predstavnštva je zaposlilo za sprejem pri predsedniku vladne.

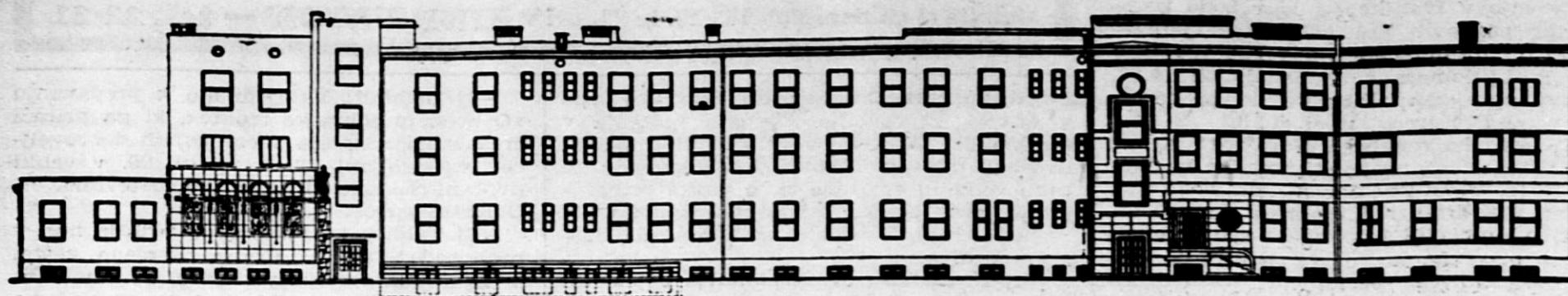
— Za nedeljivost brivsko-frizerske obrati. V nedeljo je bil v Beogradu kongres Zvezde brivskih frizerskih in lasničarskih sekcijs kraljevine Jugoslavije. V soglasno sprejeti resolucijsi so izražene zahteve brivskofrizerskih mojstrov glede vseh perečih vprašanj. Med drugim se zahteva v široko zaščite frizerskih mojstrov ponovna uvedba trošarine na brivice. Resolucija postavlja načelo nedeljivosti brivsko frizerske obri.

— Slovesen prenos kosti ruskih ujetnikov s Hrušice na Jesenice. V nedeljo 23. t. m. bodo slovensko prenešeni zemeljski ostanki devetih ruskih vojakov, ujetnikov, ki so umrli med vojno v ujetniškem taborušu na Hrušici, na jesenisko pokopani, kjer jih bodo položili v kapelico, sezidano v spomin vojnim žrtvam. Molitve bo opravil proti Budimir iz Ljubljane, slovenski načelniki nedeljivosti brivsko frizerske obri.

</div

Šlajmerjev dom bo razširjen,

da bo lahko v njem 90 postelj

Ljubljana, 11. oktobra

Po daljšem prizadevanju je vprašanje razširjenja Šlajmerjevega doma vendar rešeno; zdaj lahko že celo govorimo, da bo sanatorij razširjen ter uporabljiv prihodnje leto avgusta. Včeraj so se lotili prizadevanja stavbenih del. Težaska, zidarška in železobetonska dela je prevzelo podjetje Tomazič kot najnižji ponudnik. Razliku med ceno najnižjega in najvišjega ponudnika je znašala celih 200.000 dinar kaže, da je bila prav ostra konkurenca.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani ima za razširjenje sanatorija okrog 6 milijonov din kredita. Zdaj so bila oddana samo dela, ki spadajo v zidarško stroko, druga dela bodo oddajali posopno, seveda po razpisu. Stavbeni projekti, ki je prevzel delo, se je obvezalo s pogodbo, da bo spravilo prizidek sa-

natorija pod streho v 60 delovnih dneh, torej v dveh dobroih mesecih. Delo bodo nadaljevali, do božiča, če ga ne bo ustavilo neugodno vreme.

Zdaj ima sanatorij samo okrog 30 postelj, kar je odločno premalo glede na število članstva Trgovskega bolniškega in podporno društva. Sanatorij je opremljen z mnogimi dragocenimi aparati, ki doslej niso mogli biti dovolj rentabilno izrabljenci zaradi prenizkega števila bolniških postelj. Razen tega je treba upoštevati, da so bili mnogi prostori v začetku urejeni le začasno, ker so računali z razširjenjem poslopija. Vse to je zelo oviračo sanatorij, da ni mogel dovolj primerno služiti namenom, ki je bil zaradi njih ustanovljen. V sanatoriju smo tudi zelo pogresali nekatere oddelek, ki bodo ustavljeni; v razširjenem poslopiju, predvsem oddelek za porodniško, zlasti se, ker je ženska bolnica v Ljubljani vedno

tako prenapoimljena. Razen tega namravajo v povečanju sanatorija za šolarje in posvetovalnico za odrasle. Ni treba še posebej takšnih posvetovalnic.

Doslej se v Šlajmerjevem domu niso mogli zdraviti upokojenci in nezaposleni, pa tudi vdove in sirote so moral odklanjati. V razširjenem sanatoriju bo pa prostor tud, da boznike in te vrst.

Načrt za razširjenje sanatorija sta izdelala arhitekti Omahan in Serajnik. Arh. inž. Serajnik ima stavbeno nadzorstvo. S prizidkom postane poslopje in resnici harmonično ter zaključeno in bo po zunanjosti mogočno. V razširjenem sanatoriju bo razen drugih prostorov 32 bolniških sob z 68 posteljami normalno, maksimalno pa po sanatorij lahko nudil bolnikom celo 90 postelj.

Duhovniška drama »Potopljeni svet«

Izvirna drama je žela velik, povsem zasljen uspeh — Predstava je odlična

Ljubljana, 11. oktobra

Anton Medved je bil prvi in Fr. S. Finžgar drugi slovenski duhovniki, ki je pisal drame za slovensko gledališče. Stanko Cajnkar pa je naš tretji duhovni dramski, toda hkrati prvi, ki nam je ustvaril drama, v kateri je glavna osebnost duhovnik in vse dejanje zajeto iz duhovnih stremiljenj in borb duhovnika današnjih dnevnih. Splošovanje zbuja, iskrena izpoved, ki je izražena v tej pogumni drami, in polni radošči smo, da se je nenadoma pojavi nov pisanec pristne umetniške osebnosti, širokega duševnega obzorja in notranje zrelosti; Cajnkar je dramatik, ki je ustvaril resnične, polnokrvne osebe ter piše lep jezik, jasen in sočen.

Jedna drama je dejstvo, da je katoliški duhovnik po cerkvenih zakonih izjemna med živimi bitji na zemlji, izjema, ki je tuja, nemaravna prav tako rastlinstvu in živalstvu kakor vsemu zdravemu človeštvu. Zadri te »izjemne« dožvlja marsikater, skoraj vsak duhovnik katoliške cerkve resnično tragedijo, tako, o kateri »svet na zunaj sicer malo ve, pa je skoraj splošna usoda kolikških živih ljudi.«

Dr. Pavel Velnar je postal duhovnik z jasnim, trdnim sklepom, da hoče biti »izjema«, t.j. neomajno zvest katoliškemu celabtu. Bil je vaški kaplan izredne, vzgledne kulturnosti: in socijalne dejavnosti. Med kmeti in delavci je služboval kot plemenit apostol, prijatelj in brat. Izkušal je ljudem resnično pomagati z dejanji, jim biti učitelj, zdravnik in vodnik v telesni in duševni stiski in oedi. A videl je, da tako njegovi tovariši ne delajo, da dajejo ljudem namestu dejanj le besede, grajajo, grožnje, obsođe, da je celo škof, sicer blag, bister mož, ljudem le izjemoma, oddalec prijazen. Z avtomobilom prihaja škof v vas, ki ga sprejema ob slavoloku po svojih velmožeh, opravi v paradnem ornatu birmski obred in se nato zopet odpelje. Z ljudstvom nima stika, za njegove intimne želje in potrebe nima časa.

Takrat se zamaja v Velnarjevi duši, pa skuša sam storiti vse tisto, kar bi bil moral po njegovem preprinjanju storiti vsak duhovnik, zlasti pa škof. Zato ga preneste drugam, kjer ni toliko delavcev in kjer ne more toliko uveljavljati svoje socijalne aktivnosti. Ali tudi oni ne odneha v svoji apostolski dejanski dobrodelnosti; hkrati študira in napravi doktorat. Škof ga nato pokliče na bogoslovsko fakulteto, dr. Velnar postane vseučiliški profesor in vzgaja bogoslovce v svojem duhu; izkaze se nekakega reformatorja. Zaradi velike priljubljenosti med duhovniškim naštevjem, ki prisega na njegova načela, postane škof in cerkvenim krogom neprijeten.

Pošljoge ga na nezačeten dopust. Dr. Velnar potuje, študira; vedno hujte dvomni, vedno ostre oboja, pa — uživa lepoto narave, pleže po gorah, se shaja z ljudmi vseh vrst ter se v dolini ob veličastnem

slapu sreča tudi z Lilijanom Garnier. Mnogo občutja in spoznata, da se izpopoljujeta.

Leto dni nato se začenja drama. V hotelu med hribi ga najde Lilijan, ki se je bila zaljubila v dr. Velnarja, in včil odporu končno tudi duhovnik spozna, da je janči sreča le z Lilijanom. Ves ranjen od svoje dotedanje okolice prestope na drugo stran življenja. Zaman ga svari škof. Dr. Velnar se odreže vere in se poroči z Lilijanom, filmsko igralko. Toda ženin svet ni Velnarjev, in življenje njene mlajše sestre, naivne laktomiseline Vivine ga navdaja z obupom. Nesrečen je! Kakor iz potopljenje Atlantide ga kljicejo zvonovi, spominji nazaj v svet, ki ga je bil ostavil.

Globoka, zmeron aktualna drama je našla v režiji Cir. Debeveca vzhledno predstavio in uprizoritev. Vse šest nastopajočih obeh se rešilo svoje uloge dovršeno.

Glavno ulogo dr. Velnarja je igral sam režiser s polno doživljenočnostjo, z umetniško diskretno notranjo silo, ki je prepričevala Kreacija, polna psiholoških fines, je igralcu na čast.

Vsa resnična filmska umetnica in vrča, hkratista bistra, polnokrvna, strastna žena, ki se izlivlja v umetnosti in lepoti, bajnost življenja, je bila Mira Danilova. Tudi zunanje in v toaletah zmagovala.

Močno resnična Vivina je Juvanova Vida, kakor krasna vešča, ki se zaleti v plamen. Zelo naraven in simpatičen je škof, Gregorin, z imenito masko in naturno gvorico. Krasen, poeticen ženski lik je Klara, Šaričeva, in živiljensko krepač tip delavca, ki noče miločine, temveč le pravico, je podal Sever.

Predstava je žela pri publiki močan notranji in zunanjji uspeh; bilo je mnogo izkrenega priznanja, in gospod avtor je moral štitirikrat pred rampo, kjer je doživel prisrčne ovacije. Fr. G.

denčnost, ki nas — neduhovnikov in ne »izjem« — ne prepričuje in ne zadovoljuje docela.

Ako že začenjam z zadnjim dejanjem, dostavljam tako svoje občutje, da je tudi nova oseba, Klara najmanj resnična in živiljensko verjetna osebnost.

Tudi 3. dej. ima očitno tendenčno ost proti zakonu, proti ženskam in splošno proti živiljenju na naši, neduhovniški strani. Avtor je nekakr krivlčno črno naslikal živiljenje v svetu izven cerkvenih ograj. Zato zadnji dejanji po mojem občutku manjje prepričuju kakor prvi dve.

Odliečno je 2. dej., dialog med Velnarjem in škofom, dasi bi pričakovali jašnejše, močnejše motivacije za tragični spor v apostolstvu duši. Zakaj se je Velnarju »potoplil svet«, bi si želel povedano krepkeje in razumljevje. Močno je tudi 1. dej., čeprav bolj pesniško, bolj lepo in duhovito, kakor zajeto iz resničnosti živiljenja.

Globoka, zmeron aktualna drama je našla v režiji Cir. Debeveca vzhledno predstavio in uprizoritev. Vse šest nastopajočih obeh se rešilo svoje uloge dovršeno.

Glavno ulogo dr. Velnarja je igral sam režiser s polno doživljenočnostjo, z umetniško diskretno notranjo silo, ki je prepričevala Kreacija, polna psiholoških fines, je igralcu na čast.

Vsa resnična filmska umetnica in vrča, hkratista bistra, polnokrvna, strastna žena, ki se izlivlja v umetnosti in lepoti, bajnost življenja, je bila Mira Danilova. Tudi zunanje in v toaletah zmagovala.

Močno resnična Vivina je Juvanova Vida, kakor krasna vešča, ki se zaleti v plamen. Zelo naraven in simpatičen je škof, Gregorin, z imenito masko in naturno gvorico. Krasen, poeticen ženski lik je Klara, Šaričeva, in živiljensko krepač tip delavca, ki noče miločine, temveč le pravico, je podal Sever.

Predstava je žela pri publiki močan notranji in zunanjji uspeh; bilo je mnogo izkrenega priznanja, in gospod avtor je moral štitirikrat pred rampo, kjer je doživel prisrčne ovacije. Fr. G.

Zivo srebro v zraku

Če razljemo malo živega srebra po tleh, izhlape počasi kapljice v zrak tako kakor kapljice vode in potem ostanejo v zraku hlapci živega srebra. Ti hlapci pridejo v vdihanjem človeku v pljuča v otdot v telo, kjer povzročijo sčasoma težko zastupljeno. Takemu zastupljenu so izpostavljeni vsi ljudje, ki imajo opraviti z živim srebrom, recimo pri izdelovanju topomerov, barometrov, živosebrih svetilk, živosebrih preparativ in amalgamov, ob pridobivanju dragih kovin z amalgamacijo itd. V prostorih, kjer se dela s tekočo kovino, je potrebno redno zračenje. Doslej pa še nismo imeli sredstva, s katerim bi lahko dozneli tudi najmanjšo količino živosebrih hlapov v zraku in tako kontrolirali čistoto zraka. To sredstvo je bilo končno nadjeno v spojni zvezpla selenom, prvo, ki se rabi sicer v fotocelicah.

Ta spojina, nazvana selensulfid, se odlično izprizvrala v zraku, ko je Herzog prvč prestolil prag doma svoje dobrotnice. Takoj je pisal gospo Desvarennesovi, da bi zvezdel, kaj se godi. Ker ni dobil odgovora, je sedel brez oklevanja na vlak in se odpeljal v Pariz.

Gospo Desvarennesovo je našel v strašnem razburjenju. Delnice Credita so padle na zadnji zgoraj za 120 frankov. Posledica tega je bila panika. Podjetje so smatrali že za izgubljeno.

Savinjen je odhalil od gospa Desvarennesove. Hotel je biti priča prinčevega poloma, ker je prinča vedno sovražil, češ, da mu je odjedel pravico do premoženja Desvarennesovih. Hotel je to potožiti svoji teti, pa je bil odločno zavrnjen. In zato se je čutil upravičenega zapustiti »mrljski dom«, kakor je govoril posmejhivo.

Cayrol, ki so mu bili Paninovi interesi morda bolj pri srcu, kakor če bi bilo šlo za njegovo lastno premoženje, je begal iz ulice Taitbout v ulico Saint-Dominique ves zamišljen, razburjen in blešč, toda pri tem jasnegog pogleda in prisotnosti duha.

Ze propel je bil rešil »Credit Europeen« s tem, da ga je ločil od »Credita Universel« že pred šestimi tedni navzlic vsem proučjanem gospo Desvarennesove, ki je hotela obdržati obe podjetji v tenu zvezli v upanju, da bo mogoče eno rešiti s posločno drugega.

Toda Cayrol, praktičen, odkrit in neizprosen, to pot prvi ni ubogal gospo Desvarennesove. Ravn je odločno kakor kapitan, ki vrže v morje del tovora, da reši drugo blago in podsadko. In kmalu se je pokazalo, da je bila njegova pot prava.

Toda objava o vpisovanju delnic »Credita Universel« je prišla v svet in nekoga lepega dne je zagledal Peter plakate po vseh stenah svojega zavoda. Z debelimi črkami so bila natiskana imena upravnih svetnikov nove delniške družbe. Ko je Peter prečital med njimi Paninovo ime in zaman iskal Cayrolovo, je zadrhtel. Spomnil se je strahu,

kuje s tem, da dobi pod vplivom živosebnih hlapov temno barvo in sicer tem temnejo, čim več je hlapov živega srebra, tako da lahko po tem sklepamo tudi na količino živega srebra v zraku. Potemnитеv se pokaže hitro, zlasti če se zrak malo segreje. Segreti znak pihamo proti papirčku, na-

močenem v selensulfidu. Če primerjamo potemnjeno z njegovo potemnitev na posebni barvi lestvici, lahko ugotovimo množino živega srebra v zraku. To lahko storimo tudi, če je v zraku le stoniljonti del živega srebra. To je razredčenje, odgovarjajoče 0.082 miligramu živega srebra v kub. m zraka.

Jean Battenova noče vreči puške v koruzo

Slavna letalka nima lastnih sredstev in tudi pravega poklica ne

Po Londonu se je raznesla vest, da je prišla novozelandska letalka Jean Battenova, ena najslavnnejših žen sveta in najbolj znana pilotka britanskega imperija, v hudo zadrgo, ker nima lastnega premoženja in tudi ne stalnega podlodka. Podobna usoda je zadela že več slovečnih pilotov. Nedavno je bil pozvan pilot, ki je šlo njegovo ime pred dobrim letom po vsem svetovnem tisku zaradi drznih poletov, naj prines podelilo verodostojnih priznanj, da je res prelepel že toliko in toliko kilometrov. Potegoval se je namreč za mesto prometnega pilota. Tako kratka in minljiva je slava letalcev.

Jean Batten

Jean Battenova ali kakor jo kličejo v Angliji Jean Zkustožnava, je hči novozelandskega zobotzdravnika. Postati bila moralna pevka. Toda pevka in pilotka, to nikar je gre skupaj in zato si je izbrala drugo kariero. Za letstvo se je odločila že ko je bilo 17 let in ko je čitala o senzacionalnem poletu Berta Hinklerja iz Anglije v Avstralijo. To je bilo leta 1928. Potem je sicer še šla z materjo v London, kjer naj bi bila študirala petje, toda v nasprotju z večino deklek, ki rade pozabljajo na svoje načrte, zasnovane na pragu živiljenja. Jean ni odnehal. Mater je odkrito priznala, da ni za glasbo, še predno so bila izčrpana vse denarnina sredstva, določena za njeno bodočnost. Dejala je, da bi rad postala letalka. Mati se je končno vdala in Jean se je učila letati v londonskem klubu.

Vsa resnična filmska umetnica in vrča, hkratista bistra, polnokrvna, strastna žena, ki se izlivlja v umetnosti in lepoti, bajnost življenja, je bila Mira Danilova. Tudi zunanje in v toaletah zmagovala.

Močno resnična Vivina je Juvanova Vida, kakor krasna vešča, ki se zaleti v plamen. Zelo naraven in simpatičen je škof, Gregorin, z imenito masko in naturno gvorico. Krasen, poeticen ženski lik je Klara, Šaričeva, in živiljensko krepač tip delavca, ki noče miločine, temveč le pravico, je podal Sever.

Predstava je žela pri publiki močan notranji in zunanjji uspeh; bilo je mnogo izkrenega priznanja, in gospod avtor je moral štitirikrat pred rampo, kjer je doživel prisrčne ovacije. Fr. G.

Glavno ulogo dr. Velnarja je igral sam režiser s polno doživljenočnostjo, z umetniško diskretno notranjo silo, ki je prepričevala Kreacija, polna psiholoških fines, je igralcu na čast.

Vsa resnična filmska umetnica in vrča, hkratista bistra, polnokrvna, strastna žena, ki se izlivlja v umetnosti in lepoti, bajnost